

Čevljar Trobec in strah.

(Iz povesti: „Otroški postržek“.)

Čevljar Trobec je prišel v toliko bedo, da bi bil rad svojo dušo zastavil. Hudiman je to videl in porabil priliko. Naredila sta pismeno pogodbo: Natan Gobec, zasebnik v Globelem št. 13, se obveže, da bo skozi leto in dan dobavljaj usnje Janezu Trobecu, čevljarju iz Nemške vasi št. 1, sedaj na Razdrtem, zato bo po preteku navedenega roka prišel po Trobca. Razdrto na dan svetega Matije 1799. Natan Gobec. Janez Trobec.

Čevljarju se je začelo dobro goditi. Obul je znance in rojake po nizki ceni, nabral si dobrih del in imetja. Ko mine leto in dan, se pripravi Trobec na hudimana. Na čevljarskem stolu čaka enajste ure, v roki drži star štebal, na mizi je blagoslovljena voda. Udari ura — in groza, na oknu se prikaže kakor telečja glava, ki spregovori votlo: «Trobec, poznaš ta gobec!?» Čevljar pa ni zgubil poguma, ampak zalučal je z močjo štebal v hudimana: «Gobec, poznaš ta trobec?» in ga poškopil z blagoslovljeno vodo. Grozno je zatulila pošast na štebal, da se je razletel na tisoč kosov, in pobegnila. To je bil strah! —

Ampak, kdor se peča s hudimanom, se ga ne reši kar tako. Trobec si je sicer kupil škapulir in živel krščansko posihmal, da mu ni mogel hudiman blizu. Toda, ko se je napotil v nebesa, je našel pred vrati Gobca, ki je s pismom v roki dokazoval svetemu Petru, češ, Trobec je moj: prvič, ker sva se tako pogodila, in drugič, ker je mene goljufal. Trobec je pa oporekal, da to ni res, češ, saj sva prvič pogodbo razveljavila s podpis: Razdrto tega in tega, in drugič sem pogodbo izpolnil, ker mu nisem ukratil trobca, pa še tretjič je prišel lakota en dan prezgodaj, ker je bil tisto leto sveti Matija 25. februarja.

Antón Vadnjal.

Kolina.

Mi smo davi muho klali
in koline vam poslali,
z mesom tudi klobasic:
nekaj lepih krvavíc,

tri meséne,
tri prténe.
Vina v reki si kupíte,
z njim kolino poplaknite!

Fran Levstik.

Trst OP

35/1926

050

Slepi Krištof.

(Iz povesti: „Solnce!... Solnce!...“)

Ob jasnih dnevih, kadar je gorelo razbeljeno nebo v bleščečih, trepetajočih solnčnih žarkih, se je izprehajal stari, slepi Krištof po veliki cesti. Kdor ga je srečal, mu je zaklical že od daleč: «Hoj, Krištof! Solnce, — solnce!» — «Ali ga vidite, sosed! Ali ga vidite?... Kakšno je, sosed?»

In Krištof je vzdihnil, vzravnal svojo koščeno, dolgo, v zakrpan plašč ogrnjeno postavo ter obračal svoje bele, mrtve oči proti nebu. Čez prsa se mu je valila dolga, siva brada in mu zakrivala polovico obraza rmenega in sesušenega, prepreženega z neštevilnimi drobnimi gubami. Kadar mu je sijalo solnce na lica, je bil razlit po njih otroško-nedolžen, hrepeneč in žalosten izraz. Sedel je po vso uro na obcestnem kamnu z odkrito glavo in prekrižanimi rokami. Poleg njega v travi pa se je igrala hčerka njegovega nečaka, lovila metulje, ki so frfotali s svojimi prašnimi krilci nad dedovo glavo, ali dražila mravlje, plezajoče in prevračajoče se po visokih bilkah.

«Manica, pripoveduj mi o Belizarju!»

In Manica je pričela znova in vedno znova pripovedovati staro pripovedko o oslepelem, nesrečnem vojvodi, ki se je zjokal od radosti, ko je čul, da sije solnce nad zlatimi strehami carigrajskimi. Govorila je z visokim, tenkim glasom, hitro in enakomerno, kakor bi čitala prisiljena iz dolgočasne, nerazumljive knjige.

«Ali je solnce visoko nad mano, Manica?»

«Oj, kako visoko!»

«In lepo?»

«Svetlo in vroče, da ne morem gledati vanj... Kaj niste nikdar videli solnca, striček?»

«Da bi ga videl, Manica!»

Ko je zazvonilo na fari poldan, sta se vračala proti domu.

Ivan Cankar.

.....

Setev.

Vsa zelena je ledina
in zeleno vse je polje.
Kmet na njivi že od zore
orje, seje zlate volje.

Na poljane, na planine
pomlad rož je natrosila
in drevesa je v ponosne,
bujne šopke premenila.

Pomlad sveta, sij v srce mi!
Vanj si sejem zrna zlata —
naj vzkale, se oplodé mi,
bodi žetev mi bogata!

Cvetko Golar.

Iz spominov.

Ko sem bil še majhen, sem bil večkrat poreden, kar moji stari materi ni hotelo biti všeč. Zato me je s palico, kar pa meni ni hotelo biti všeč. Zato sem vokal. «Kaj vpiješ, saj te nisem ubila,» se je jadila mati. «Boli!!!!!!» sem tulil še glasneje. Moja stara mati je bila trših besedi nego srca in je rekla: «Uh, tako si občutljiv ko krošnjar Miha za goro.» Pozabil sem na solze in vprašal: «Kako je občutljiv krošnjar Miha za goro?» Rekla je mati: «Kako? Tako! Tostran gore je pastir s palico bezal po tleh, onstran gore je krošnjar Miha poskočil s tal, da ga žgačka...»

«Ha, ha, ha, ha!»

Ivan Pregelj.

.....

O dečku, ki je pojedel vse, kar je našel.

Bil je pri neki gospodinji deček, ki je pojedel vse, kar je našel. Iskal je po shrambi tako dolgo, dokler je kaj našel, potem je pa pojedel.

Gospodinja pa je imela v loncu pekmes pa se je bala, da ji ga ne bi pojedel, da ne bi nič imela za kolače, pa mu je rekla: «Moj dragi dečko, ti si mi vse pojedel, samo tega nisi, kakor da bi bil vedel, da je to strup. Vidiš, da je Bog dober, pa te je varoval. Glej, ko bi bil tega strupa samo malo pojedel, bi bil takoj umrl. Zato nikar tega ne jej, kajti bojim se, da mi ne bi umrl.»

«Dobro,» je rekel dečko.

Prihodnjo nedeljo je šla gospodinja k maši pa je rekla dečku: «Pripravi govejo juho in speci mi tega prasička, da bomo obedovali, in ko pridem, mora biti vse dobro pripravljeno.»

Deček je rekel: «Dobro, bom pripravil.»

Ko je odšla, je deček najprej pripravil juho in skuhal meso, potem pa je dal prasička peči na raženj. Ko je že bila lepa kožica, si je mislil: «Se že še druga napeče,» pa jo je pojedel.

Potem je dolgo vrtel, a kožica se ni napekla. Ko to vidi, si misli: «Ko pride gospodinja domov, me bo natolkla» — pa je začel misliti kako bi napravil, da ne bi bil tepen.

Tedaj se zmisli, da ima gospodinja v shrambi strup. Pa je šel in je vse pojedel. Nato je sedel v kot in čakal smrti.

Gospodinja pride domov pa vpraša: «Kaj si napravil s prasičkom?» in ga je hotela biti.

On jo prosi, naj mu dá mir, da bo itak umrl, ker je ves strup pojedel.

Pa ni imela ne prasička ne pekmesa.

Matija Valjavec.

O p o m b a: Pekmes = marmelada.

Noč ...

Noč z blestečimi očmi,	Tema pride, črna noč,
s tiho mesečino	v gasne mesečina — —
gleda v zibko in srebri	Kakšna, katera moč
detecu blazino —	dele naj objame ?
Noč, varuška tiha,	Duša materina,
sanje mu razniha. ...	sije mu edina —
A če lunin trak	ki vse bolj in bolj gori,
skrije črn oblak,	kakor zvezde vse noči ! —
vsa svetila vzame ? —	

Fran Žgur.

.....

Zlata ptica.

Solncè je sijalo in v širokih pramenih je lila v sobo njegova svetloba. Sredi sobe se je igrala deca, pa je priletela ptica zlatokrila in ji je zapela: «Ali bi rada kruh, deca?»

Otroci so se zganili in kakor en sam so odvrnili zlati ptici: «Kruha, kruha.» Pa je ptička stresla blesteče peroti: «Ali ne bi rajše pisanih igrač?»

Ni jim dala pisanih igrač, ampak zopet na izbero: «Ali ne bi rajše sladke strdi?» Otroci so se vzradostili: «Da, sladke strdi.» Ptica zlatokrila je poskočila sem in poskočila tja: «Rajše bi še iskrega konjiča, ali ne?» Deca je zaželela: «Res, res, iskrega konjiča nam daj!»

Spet je stresla ptica svoja zlata krila in se je iznova oglasila: «Ali ne bi rajši nebes, deca moja?»

Otroci so zastrmeli. Sladka želja je prevzela vse njihove misli: «Oj, nebes —»

Zlata ptica se je zasmejala in odfrlela. Deca je gledala za njo in je strmela zanjo in je hotela, hotela daleč, daleč, čisto do nebes.

Ivan Albreht.

.....

Ko se Nadica smeje.

Mi imámo Nadico,
Nada ima bradico,
bradica pa jamico:
ko čez lica smeh se prede,
vanjo zlati ptiček sede,
nič ne žvižga, nič ne poje,
stresa le peroti svoje —
za kogà? Za mamico...

Igo Gruden.

Domače vaje za naše male.

n

n n *n n*

na

na, ne, ni, no

ni-na

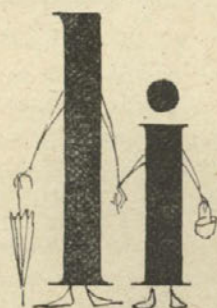
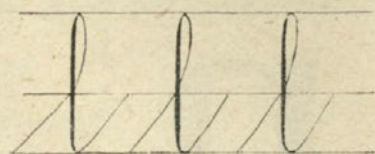

in on, ne e-na ni!

luna

lll

le e-na li-na,
o-na ni le-na.

na li-ni ni o-ne,

a-li ni o-na? ol.

la, la! la-ni ni li-lo,
on ali ona? le ona.

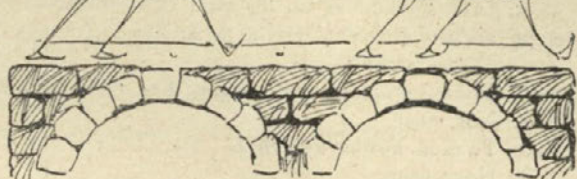

mu *mu mu mu*

m m

m

mi ni-ma-mo mi-la

mo-li o-ni ma-li? m

mi-la ma-ma,

ni-ma i-me-na,

lu-na mi-ne, le

me-ne ni i-me-la,

mal, on i-ma um.

Razgovori.

II.

Vedež: Prijatelj moj, videl si jih one lepe in glasne gospode v zadnjem listu. Čakaj, še enkrat jih preglejva. Tu so — beri!

Nevedež (bere): i, u, o, a, e.

Ved.: Zadnjič sem ti dejal, da se gospod o kisko drži, gospod e pa se je domislil nečesa. Ali ni bilo tako?

Nev.: Da, in obljubil si mi, da mi poveš prihodnjič, česa se je domislil.

Ved.: Evo, spomnil se je, da sami zase veljajo sicer mnogo, ali ne še vse. In zato je šel po družbo. Danes je prišla ta družba.

Nev.: Pokaži, pokaži!

Ved.: Počasi! Poglejva prvo stran. Kaj vidiš tukaj?

Nev.: Nos, nos!

Ved.: Pa pod nosom kaj vidiš?

Nev.: Novo črko.

Ved.: Prav; ta črka je znamenje za glas, ki nam uhaja skozi nos. Pazi — tako le (kaže črko s prstom in izgovarja določno) n. Ponovi!

Nev. (kaže črko in bere): n.

Ved.: Prav. To je torej črka n in sicer tiskana. Zdaj ti pa pokažem pisano. Glej, tu zraven stoji. Piše se pa takole: gor, dol - gor, dol - ven! Napiši sedaj ti eno vrsto pisane črke n in vsakikrat, ko napišeš eno, jo izgovori.

Nev.: (piše in bere) n, n, n, n, n.

Ved.: Zdaj pa poglejva niže. Kaj vidiš?

Nev.: Dečka in psička.

Ved.: Kaj dela deček?

Nev.: Psičku daje kos kruha.

Ved.: Pa kaj misliš, da mu pravi pri tem?

Nev.: na.

Ved.: Uganil si! Le poglej, saj je to tudi tiskano odspodaj. Beri.

Nev.: n, a.

Ved.: To moraš bolj skupaj brati, v eni sapi. Takole vleci nnna!

Nev.: nnna!

Ved.: Hitreje!

Nev.: na.

Ved.: Tako je prav. Vidiš, gospod a je že našel družbo in podala sta si roko z gospodom n. Tako skupno že nekaj pomenita. To pa lahko tudi napiševa. Glej tako! (Napiše: na.) Zdaj pa ti.

Nato sledijo vaje: na, ne, in, no itd. Če besedilo pojasnjuje kakšna slika, treba to sličico otroku poprej razložiti. Vso stvar otrok nazadnje prepíše, kaj lažjega tudi lahko preriše.

Črko l pojasni Vedež na način, da izvaja glas l iz besede «luna» in iz besede «lina». Opozoriti treba na podobnost črke l s črko i in na razliko med njima (l je daljši in brez pike). Prva zveza je li. Črka l je podala roko črki i in sedaj tvorita besedo li. Ko otrok stran parkrat prebere, jo enkrat prepíše.

Črko m izvajamo iz glasu, ki ga daja vol (mu). Črko (oziroma glas) u otrok že pozna; pokažemo mu sedaj tiskano in pisano črko m. Veselilo bo Nevedeža, ko bo zagledal novo črko, kako moško koraka črez most. Opozorimo, da je most sam podoben črki m. Nadalje se postopa kakor prej.

(Nadaljevanje sledi).